

Newsletter

Wijzigingen Sociaal Strafwetboek

FEBRUARI 2025

Beste lezer,

De wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen heeft het Sociaal Strafwetboek grondig hervormd.

De wijzigingen zijn in werking getreden op 1 juli 2024 en betreffen onder andere een aanpassing van sanctieniveau 3 en 4, een verhoging of verlaging van het sanctieniveau voor bestaande inbreuken, de invoering van volledig nieuwe inbreuken, een herziening van de regels rond herhaling en samenloop, wijzigingen op het vlak van de bevoegdheden van de sociaal inspecteurs, etc.

In deze newsletter worden de belangrijkste wijzigingen in het Sociaal Strafwetboek besproken.

Veel leesplezier!

INHOUDSTAFEL

1	Sociale dumping	2
2	Uitbreiding van het begrip 'werkgever' ...	2
3	Bevoegdheden van de sociale inspectie	2
4	Langere mogelijkheid om geen PV te sturen	3
5	Wijziging van sanctieniveaus	3
6	Sanctionering van rechtspersonen	4
7	Uitsluiting om deel te nemen aan overheidsopdrachten of concessies	4
8	Uitbreiding van het exploitatie- en beroepsverbod	5
9	Wijzigingen m.b.t. herhaling	5
10	Verzwarende factor	5
11	Verhoging van het sanctieniveau voor bestaande inbreuken	5
12	Verlaging van het sanctieniveau voor bestaande inbreuken	6
13	Nieuwe inbreuken	6
14	Bijkomende belangrijke wijzigingen	7
15	Inwerkingtreding	7

1 Sociale dumping

Waar in het Sociaal Strafwetboek vroeger enkel gesproken werd over het beleid tegen illegale tewerkstelling en sociale fraude, werd hier nu ook uitdrukkelijk het begrip ‘sociale dumping’ aan toegevoegd.

Bovendien werd dit begrip voor het eerst gedefinieerd. Onder ‘sociale dumping’ wordt verstaan: *“een brede waaier aan opzettelijke misbruikpraktijken en de omzeiling van bestaande Europese en/of nationale wetgeving, met inbegrip van wetten en algemeen toepasselijke collectieve overeenkomsten, die oneerlijke concurrentie mogelijk maken door de arbeids- en werkingskosten op illegale wijze te minimaliseren, en resulteren in de schending van de rechten en de uitbuiting van werknemers.”*

Met deze wetswijzigingen wenst de wetgever aan te geven dat de bestrijding van sociale dumping één van de prioriteiten is. Niettemin is sociale dumping op zich vooralsnog geen afzonderlijke strafbare inbreuk.

2 Uitbreiding van het begrip ‘werkgever’

De werkgever is in het sociaal strafrecht de persoon die gezag uitoefent over de werknemer. Daarnaast zijn er ook met werkgevers gelijkgestelde personen, zoals bijvoorbeeld gebruikers in het kader van uitzendarbeid.

De Commissie voor de evaluatie van de federale antidiscriminatiewetten achtte het wenselijk dat ook potentiële werkgevers onder deze definitie zouden vallen in het kader van de strijd tegen discriminatie bij de aanwerving.

Sociaal inspecteurs moeten ook van potentiële werkgevers kunnen eisen dat zij alle informatiedragers overleggen die hetzij sociale gegevens bevatten, hetzij andere gegevens die ingevolge de wetgeving dienen te worden opgemaakt, bijgehouden of bewaard. Ook moeten sociaal inspecteurs hen kunnen verzoeken alle andere soorten documenten over te leggen (bv. de cv's van andere sollicitanten, de beoordelingsverslagen van de sollicitaties, de informatie over het resultaat van de sollicitaties).

Om gevolg te geven aan de aanbeveling van de Commissie werd in het Sociaal Strafwetboek een nieuwe categorie met ‘werkgever’ gelijkgesteld, namelijk *“degenen met wie een werknemer in contact komt als kandidaat voor een job”*.

3 Bevoegdheden van de sociale inspectie

Er is ook gesleuteld aan de bepalingen m.b.t. de bevoegdheden van de sociaal inspecteurs. Een paar voorbeelden:

- De mogelijkheid is expliciet voorzien voor sociaal inspecteurs om, indien nodig, een beroep te doen op de politiediensten om de arbeidsplaats te betreden of om een bewoonde ruimte te betreden mits een machtiging tot visitatie uitgereikt door de onderzoeksrechter.

- Er wordt thans uitdrukkelijk voorzien dat een sociaal inspecteur zijn smartphone mag gebruiken om vaststellingen te doen of om kopieën te nemen van informatiedragers of van de gegevens die deze bevatten. In de praktijk kon hierover wel eens discussie ontstaan.

4 Langere mogelijkheid om geen PV te sturen

Wanneer een sociaal inspecteur een proces-verbaal opmaakt tot vaststelling van een inbreuk, moet een kopie van dit proces-verbaal ter kennis worden gebracht aan de vermoedelijke dader(s) van de inbreuk en dit binnen een termijn van veertien dagen die aanvangt de dag na de vaststelling van de inbreuk. Anders verliest het proces-verbaal zijn bijzondere bewijskracht, d.w.z. dat de vaststellingen erin niet meer gelden tot het tegendeel bewezen is, maar dat deze als een loutere inlichting worden beschouwd waarbij de rechter vrij oordeelt over de bewijswaarde ervan.

In het kader van een onderzoek kan het echter nadelig zijn om een proces-verbaal binnen deze termijn mee te delen. Als de eerst ontdekte inbreuk bijvoorbeeld deel uitmaakt van grootschalige fraude, zullen de daders door het ontvangen van het eerste proces-verbaal op de hoogte zijn van het feit dat een onderzoek lopende is. Daarom is nu voorzien dat het openbaar ministerie in geval van 'ernstige en uitzonderlijke omstandigheden' het tijdstip van de mededeling kan uitstellen voor een termijn van ten hoogste drie maanden (die eenmaal hernieuwbaar is). Deze beslissing moet door het openbaar ministerie worden gemotiveerd en moet worden opgenomen in het strafdossier.

5 Wijziging van sanctieniveaus

In het Sociaal Strafwetboek bestaan er vier sanctieniveaus. Deze vier sanctieniveaus zijn behouden, maar de bedragen van sanctieniveau 3 en 4 zijn aangepast. Voor sanctieniveau 3 is het minimum- en het maximumbedrag van de strafrechtelijke en administratieve geldboete verdubbeld. Voor sanctieniveau 4 is het maximumbedrag van de strafrechtelijke en administratieve geldboete verhoogd.

De onderstaande tabel geeft een overzicht weer van de nieuwe sanctieniveaus. In deze tabel is de verhoging met de opdecimen reeds toegepast:

	Gevangenisstraf	Strafrechtelijke geldboete	Administratieve geldboete
Niveau 1	/	/	80 – 800 EUR
Niveau 2	/	400 – 4.000 EUR	200 – 2.000 EUR
Niveau 3	/	800 – 8.000 EUR 1.600 – 16.000 EUR	400 – 4.000 EUR 800 – 8.000 EUR
Niveau 4	6m – 3j	4.800 – 48.000 EUR 56.000 EUR	2.400 – 24.000 EUR 28.000 EUR

6 Sanctionering van rechtspersonen

Wanneer de wet een gevangenisstraf voorziet, alleen of samen met een geldboete, kan deze straf om evidente redenen niet op rechtspersonen worden toegepast. Daarom werd in het gemeen strafrecht een omzettingsmechanisme gecreëerd, dat toelaat de bij wet voorziene gevangenisstraf om te zetten in een geldboete. Dit omzettingsmechanisme was ook van toepassing in het sociaal strafrecht (bij inbreuken van niveau 4).

Het nieuwe Strafwetboek, dat op 8 april 2024 in het Belgisch Staatsblad werd gepubliceerd maar pas twee jaar later in werking zal treden, herneemt dit omzettingsmechanisme echter niet. Het voorziet in een systeem van straffen die rechtstreeks van toepassing zullen zijn op rechtspersonen.

In het sociaal strafrecht zal echter wel nog met dit omzettingsmechanisme gewerkt worden. Het mechanisme wordt nu in het Sociaal Strafwetboek zelf voorzien. De nieuwe bepaling in het Sociaal Strafwetboek zal logischerwijze in werking treden op het ogenblik dat het nieuwe Strafwetboek in werking treedt (en het omzettingsmechanisme daar aldus afgeschaft wordt), hetzij op 8 april 2026.

De onderstaande tabel geeft een overzicht weer van de sanctieniveaus voor rechtspersonen. De verhoging met de opdecimen is reeds toegepast:

	Gevangenisstraf	Strafrechtelijke geldboete	Administratieve geldboete
Niveau 1	/	/	80 – 800 EUR
Niveau 2	/	400 – 4.000 EUR	200 – 2.000 EUR
Niveau 3	/	800 – 8.000 EUR 1.600 – 16.000 EUR	400 – 4.000 EUR 800 – 8.000 EUR
Niveau 4	6m – 3j	4.800 – 48.000 EUR 56.000 EUR 24.000 – 576.000 EUR	2.400 – 24.000 EUR 28.000 EUR

7 Uitsluiting om deel te nemen aan overheidsopdrachten of concessies

Er is een nieuwe bijkomende straf ingevoerd, namelijk de uitsluiting om deel te nemen aan overheidsopdrachten of concessies. Deze nieuwe straf moet de rechter toelaten om een sanctie uit te spreken die is aangepast aan de feiten die hem worden voorgelegd. De voornaamste modaliteiten zijn:

- De straf kan enkel worden opgelegd bij een strafrechtelijke veroordeling voor inbreuken van niveau 3 of 4.
- Het gaat om een bijkomende straf. Een rechter kan deze straf dus niet zelfstandig opleggen, maar enkel samen met een hoofdstraf, zoals bijvoorbeeld een strafrechtelijke geldboete.
- Het gaat om een facultatieve straf. Een rechter is niet verplicht om deze straf op te leggen, maar heeft de mogelijkheid daartoe.

- De uitsluiting kan door een rechter worden uitgesproken voor een periode van drie tot vijf jaar.

8 Uitbreiding van het exploitatie- en beroepsverbod

Het exploitatieverbod en het beroepsverbod zijn, net zoals de uitsluiting om deel te nemen aan overheidsopdrachten of concessies, bijkomende straffen. Het toepassingsgebied van deze bijkomende straffen werd uitgebreid.

Ten aanzien van een natuurlijk persoon kon vroeger enkel een exploitatieverbod worden opgelegd voor de onderneming of inrichting *waarmee de inbreuk werd begaan*. Nu kan er een ‘algemeen’ exploitatieverbod worden opgelegd om enige onderneming of inrichting uit te baten. Op die manier wil men deze sanctie effectiever maken en vermijden dat de sanctie eenvoudig omzeild kan worden door een nieuwe onderneming op te richten.

Het beroepsverbod kan een rechter thans opleggen aan eenieder die ernstig misbruik heeft gemaakt van zijn beroep om een inbreuk te plegen, waar deze straf vroeger enkel kon worden opgelegd aan personen die raad of hulp verstrekten aan één of meer werkgevers of werknemers bij het uitvoeren van de door het Sociaal Strafwetboek gesanctioneerde verplichtingen.

9 Wijzigingen m.b.t. herhaling

De termijn van herhaling is zowel bij strafvervolgung als bij administratieve vervolging verlengd van één jaar naar drie jaar. Op die manier wordt recidive strenger aangepakt.

Wat de herhaling bij strafvervolgung betreft is er ook nog een tweede vermeldenswaardige wijziging. Terwijl vroeger iedere straf in geval van herhaling kon worden verdubbeld, is dit thans alleen nog mogelijk voor de strafrechtelijke geldboete en niet langer voor de gevangenisstraf. Zelfs in geval van herhaling blijft de maximale gevangenisstraf dus op drie jaar.

10 Verzwarende factor

Het begrip ‘verzwarende factor’ verschijnt voor het eerst in het Sociaal Strafwetboek. Het gaat om (een) factor(en) die de rechter verplicht moet in overweging nemen bij het bepalen van de sanctie. Opmerkelijk is evenwel dat deze verzwarende factor niet kan leiden tot een verhoging van de maximumstraf.

Bij alle inbreuken van niveau 4 geldt dat het “wetens en willens” plegen een verzwarende factor is waarmee de rechter of de bevoegde administratie rekening moet houden bij het bepalen van de sanctie.

Daarnaast is er één specifieke verzwarende factor. Bij belemmering van toezicht (artikel 209 Sociaal Strafwetboek) maakt fysiek of psychologisch geweld of bedreiging van een sociaal inspecteur een verzwarende factor uit.

11 Verhoging van het sanctieniveau voor bestaande inbreuken

De wet van 15 mei 2024 verhoogt het sanctieniveau voor een reeks bestaande inbreuken.

Voortaan ressorteren onderstaande inbreuken onder sanctieniveau 3 (niet-limitatieve lijst):

- Het niet correct aanstellen van een preventieadviseur psychosociale aspecten.
- Het niet of incorrect aanduiden van een vertrouwenspersoon.
- Het niet of slechts gedeeltelijk uitbetalen van het loon op de datum dat het loon invorderbaar is.
- Het beperken van de vrijheid van de werknemer om vrij te beschikken over zijn loon.
- Het niet terugbetalen van verplaatsingskosten.
- Inbreuken op bepaalde verplichtingen bij collectief ontslag, zoals het niet naleven van de procedures van inlichting en raadpleging van de werknemers of het niet tijdig en correct indienen van vereiste kennisgevingen aan de betrokken overheidsinstanties.
- Het onvolledig of onjuist opstellen van de individuele rekening van een werknemer.

Ook de inbreuk die kan worden opgelegd aan een werknemer indien er sprake is van 'zwartwerk' werd verhoogd tot een sanctieniveau 3. Dit evenwel op voorwaarde dat de werknemer wetens en willens de arbeid, waarvan hij weet dat deze niet is aangegeven, verricht en er lastens de werkgever eveneens een proces-verbaal werd opgesteld voor niet aangegeven tewerkstelling.

12 Verlaging van het sanctieniveau voor bestaande inbreuken

Naast de verhoging van het sanctieniveau, verlaagt de wet van 15 mei 2024 het sanctieniveau voor een aantal bestaande inbreuken.

Sinds 1 juli 2024 ressorteren de volgende inbreuken onder sanctieniveau 1 en worden deze inbreuken dus niet meer strafrechtelijk vervolgd (niet-limitatieve lijst):

- Het niet of laattijdig bezorgen van noodzakelijk informatie aan de werknemer in het kader van een medisch onderzoek.
- Bepaalde vermeldingen niet opnemen in het arbeidsreglement.
- Het niet naleven van de formaliteiten van openbaarmaking inzake de feestdagen.
- Het niet bijhouden van het register van uitzendkrachten in aanloop van de sociale verkiezingen.
- Het niet overmaken van de sociale balans aan de Nationale Bank van België.

13 Nieuwe inbreuken

De wet van 15 mei 2024 introduceert tevens een resem aan nieuwe inbreuken. De wetgever heeft onder andere de volgende nieuwe inbreuken opgenomen in het Sociaal Strafwetboek, dewelke worden gesanctioneerd met een sanctie van niveau 2:

- De niet naleving van de bepaalde verplichtingen inzake glijdende uurroosters (zie onze [Newsflash](#) wat dit betreft).
- De niet of laattijdige toekenning van ecocheques.
- Het niet betalen van de vergoeding aan de werknemer voor werkkledij of voor het onderhoud en het reinigen van de werkkledij.
- Het niet bezorgen van arbeidsgereedschap of het niet betalen van de materiaalvergoedingen aan de werknemer.

14 Bijkomende belangrijke wijzigingen

14.1 Sanctie van niveau 4 in geval van samenloop

Wanneer er samenloop is van verschillende inbreuken, voorziet het Sociaal Strafwetboek voor bepaalde gevallen in een hogere sanctie.

Een voorbeeld hiervan betreft artikel 177 van het Sociaal Strafwetboek. Wanneer een werkgever het toepasselijk minimumloon in de betrokken sector niet of laattijdig uitbetaalt en dit gaat gepaard met twee of meerdere inbreuken (zoals het overschrijden van de dag- en weekgrens van de arbeidstijd en het tewerkstellen op een feestdag) wordt dit gesanctioneerd met een sanctie van niveau 4.

14.2 Uitbreiding van de ambtshalve veroordeling tot het betalen van bijdragen

In bepaalde gevallen voorziet het Sociaal Strafwetboek reeds in een ambtshalve veroordeling tot betaling van achterstallige bijdragen, bijdrageopslagen en verwijlntresten wanneer de benadeelde derden zich geen burgerlijke partij hebben gesteld.

Nu is voorzien dat de daders ook ambtshalve veroordeeld kunnen worden tot betaling van onbetaalde lonen (vermeerderd met interesten).

Bovendien is de lijst van bepalingen die aanleiding kunnen geven tot dergelijke ambtshalve veroordeling werd uitgebreid met de volgende situaties:

- niet-betaling van loon door de werkgever, zijn aangestelde of lasthebber of door een persoon die hoofdelijk aansprakelijk wordt geacht voor de betaling van het loon;
- geen onmiddellijke aangifte van de tewerkstelling van een werknemer aan de overheid (Dimona);
- geen verklaring, een onjuiste of onvolledige verklaring afleggen teneinde geen of minder bijdragen te (doen) betalen dan die welke hij of een ander verschuldigd is;
- bewust en vrijwillig nalaten of weigeren aan te geven dat men geheel of gedeeltelijk geen recht meer heeft op bijdragevermindering, ten einde geen of minder bijdragen te betalen.

15 Inwerkingtreding

De wijzigingen aan het Sociaal Strafwetboek zijn op 1 juli 2024 in werking getreden. Het nieuwe artikel 101/1 betreffende de strafrechtelijke geldboete voor rechtspersonen is echter afgestemd op de inwerkingtreding van het nieuw boek I van het Strafwetboek en zal dus pas op 8 april 2026 in werking treden.

Voor wat betreft de toepassing van de sancties moet evenwel rekening gehouden worden met het principe van de niet-retroactiviteit van de strafwet. Dit betekent concreet dat feiten die werden gepleegd voor 1 juli 2024, maar die later worden berecht, enkel milder (en dus niet strenger) kunnen worden bestraft. Een strengere strafwet (bestrafing nieuwe misdrijven of verzwaring straffen) heeft namelijk geen terugwerkende kracht en mag dus niet worden toegepast op feiten gepleegd voor de inwerkingtreding van de wet. Een mildere strafwet kent echter wel terugwerkende kracht.

Bij een voortgezet misdrijf dat is gestart onder de oude wetgeving en verder duurt na de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving moet wel rekening gehouden worden met de nieuwe strafmaat (ook al is deze wetgeving strenger). Het misdrijf (en alle constitutieve bestanddelen ervan) vindt in dit geval namelijk ook plaats na de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving.

Brussel
Vorstlaan 25
1170 Brussel
T 02 761 46 00

Luik
Parc d'affaires Zénobe Gramme
Square des Conduites d'Eau 7
Bat. H - 2nd floor
4020 Luik
T 04 229 80 11

Antwerpen
City Link
Posthofbrug 12
2600 Antwerpen
T 03 285 97 80

Gent
Ferdinand Lousbergkaai 103
bus 4-5
9000 Gent
T 09 261 50 00

Kortrijk
Ring Bedrijvenpark
Brugsesteeweg 255
8500 Kortrijk
T 056 26 08 60

Hasselt
Kuringersteenweg 172
3500 Hasselt
T 011 24 79 10

We verhuizen (maart 2025)!

Corda Campus
Kempische Steenweg 293/16
3500 Hasselt

Partners with you.

Onze newsletters zijn bestemd om u regelmatig algemene informatie mee te delen met betrekking tot onderwerpen uit de actualiteit en bepaalde ontwikkelingen van wetgeving of rechtspraak. Vanzelfsprekend waken wij over de betrouwbaarheid van deze informatie. Onze newsletters bevatten echter geen enkele juridische analyse en kunnen ons in geen geval verantwoordelijk stellen. Aarzelt u niet om contact op te nemen met onze advocaten voor elke bijkomende vraag. Claeys & Engels BV | Vorstlaan 25, 1170 Brussel, België | RPR Brussel 0473.547.070